

๓๐ กันยายน ๒๕๖๙

เรื่อง แนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อนำตัวผู้เสพดำเนินคดีหรือบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด
เรียน นายอำเภอ ทุกอำเภอ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี และนายกเทศมนตรีเมือง ทุกแห่ง
สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๘๑๐.๔/ว ๕๑๖๐
ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๙ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้รับแจ้งจากกระทรวงมหาดไทย ว่า ในการประชุม คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (คณะกรรมการ ป.ป.ส.) ครั้งที่ ๒/๒๕๖๙ เมื่อวันศุกร์ที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๙ โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ซึ่งที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบแนวปฏิบัติในการดำเนินงาน เพื่อนำตัวผู้เสพดำเนินคดีหรือบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด และมอบหมายให้หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

จังหวัดปัตตานีพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุ วัตถุประสงค์ จึงขอแจ้งแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อนำตัวผู้เสพดำเนินคดีหรือบำบัดรักษาตามประมวล กฎหมายยาเสพติดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับทราบ ศึกษา และถือปฏิบัติตามแนวปฏิบัติดังกล่าว อย่างเคร่งครัด รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย และสามารถดาวน์โหลดได้จากทางเว็บไซต์สำนักงานท้องถิ่นจังหวัด ปัตตานี www.pattanilocal.go.th หัวข้อ “หนังสือราชการ”

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา สำหรับอำเภอขอให้แจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ทราบ ศึกษา และถือปฏิบัติตามแนวปฏิบัติดังกล่าวอย่างเคร่งครัดด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายไชยพร นิยมแก้ว)

รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี

สำนักงานท้องถิ่นจังหวัด

กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น

โทร. ๐-๗๓๓๓-๖๐๔๔ ต่อ ๑๐๕

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ Saraban_ptn@dla.go.th

☐	ก.ย.บ.
☐	ก.ย.บ.อ.
☒	ค.ย.บ.
☐	ค.ย.บ.อ.
☐	ค.ย.บ.อ.
☐	ค.ย.บ.อ.

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๘๑๐.๔/ว ๕๑๖๐

ร.ก.ย. ปิดคาบิ
7943
๑๐ ก.ย. ๒๕๖๕
13.32

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ถนนนครราชสีมา เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๑๐ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง แนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อนำตัวผู้เสพดำเนินคดีหรือบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๒๑๑.๔(ศอ.ป.ส.มท.)/ว ๗๒๑๘

ลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๕

จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้รับแจ้งจากกระทรวงมหาดไทย ว่า ในการประชุม คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (คณะกรรมการ ป.ป.ส.) ครั้งที่ ๒/๒๕๖๕ เมื่อวันศุกร์ที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๕ โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ซึ่งที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบแนวปฏิบัติ ในการดำเนินงานเพื่อนำตัวผู้เสพดำเนินคดีหรือบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด และมอบหมาย ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณาแล้ว เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวข้างต้น เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอความร่วมมือจังหวัดแจ้งแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อนำตัวผู้เสพดำเนินคดี หรือบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับทราบ ศึกษา และถือปฏิบัติ ตามแนวปฏิบัติดังกล่าว อย่างเคร่งครัด รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายศิริพันธ์ ศรีกงพลี)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

กองบริหารงานท้องถิ่น

กลุ่มงานพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@dla.go.th

ผู้ประสานงาน นายชยักร ขุนสวัสดิ์

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๒๑๑.๔(คอ.ปส.มท.)/ว ๗/๒๑๗

คอ.ปส.มท.

กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๔

เรื่อง แนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อนำตัวผู้เสพดำเนินคดีหรือบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด
เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักงาน ป.ป.ส. ด่วน ที่ ยธ ๑๑๒๐.๐๒/๕๕๒๖๖/๒๕๖๔ จำนวน ๑ ชุด
ลงวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๔

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) แจ้งว่า ในการประชุม คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (คณะกรรมการ ป.ป.ส.) ครั้งที่ ๒/๒๕๖๔ เมื่อวันศุกร์ที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๔ โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ซึ่งที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบแนวปฏิบัติ ในการดำเนินงานเพื่อนำตัวผู้เสพดำเนินคดีหรือบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด และมอบหมาย ให้องค์การที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

๑. ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องศึกษา และปฏิบัติตามแนวปฏิบัติฯ อย่างเคร่งครัด
๒. กระทรวงสาธารณสุขเร่งรัดการประสานส่งต่อข้อมูลกับสำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการตรวจสอบข้อมูลประวัติการเข้ารับการบำบัด เพื่อประโยชน์ในการพิจารณา ส่งตัวผู้เสพเข้ารับการบำบัดรักษา
๓. กระทรวงสาธารณสุขกำกับให้หน่วยงานในสังกัด บันทึกข้อมูลการคัดกรอง/บำบัดรักษา ให้เป็นปัจจุบัน
๔. ฝ่ายปกครอง/ตำรวจ ดำเนินการตรวจสอบพฤติกรรมผู้เสพที่อาจมีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น เช่น มีพฤติกรรมที่เป็นอันตราย ก่อวินาศกรรม สร้างความเดือดร้อน หรือมีประวัติการใช้ความรุนแรง ต่อบุคคลในครอบครัวหรือสังคม เพื่อรวบรวมเป็นพฤติการณ์ในการพิจารณาดำเนินคดี
๕. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กำกับให้พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการสอบพฤติกรรมของผู้ต้องหา ในคดีเสพ/ครอบครองเพื่อเสพ และพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น และบันทึกไว้ในสำนวนการสอบสวน เพื่อให้ศาลใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี และกำหนดแนวทางในการแก้ไขฟื้นฟูหรือบำบัดรักษา จำเลยที่เหมาะสมกับพฤติการณ์

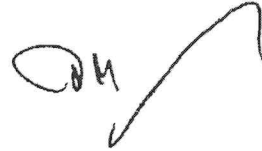
กระทรวงมหาดไทย พิจารณาแล้วเพื่อให้การดำเนินงานตามแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อนำตัวผู้เสพ ดำเนินคดีหรือบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอให้จังหวัดดำเนินการ ตามแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อนำตัวผู้เสพดำเนินคดีหรือบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

/และกำกับ...

และกำชับให้ฝ่ายปกครองในพื้นที่ดำเนินการตามข้อ ๔. อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ หากมีข้อสงสัยประการใด สามารถติดต่อสอบถามกองกฎหมาย สำนักงาน ป.ป.ส. หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๗ ๐๙๐๑ - ๑๙ ต่อ ๓๕๐๕๑ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย โดยสามารถดาวน์โหลดตาม QR Code หายหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายภาสกร บุญญลักษม์)
รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

สิ่งที่ส่งมาด้วย

สำนักรับนโยบายและแผน (ศอ.ปส.มท.)

โทร. ๐ ๒๒๒๕ ๓๓๓๙ (เจดรีนทร์)

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ zerodrugsmoi@gmail.com

กมณ.สนม.สป.
เลขรับที่ 1711
วันที่ 10 ส.ค. 69

กระทรวงมหาดไทย
กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
วันที่ 7 ส.ค. 2569
เลขรับ 29698
เวลา

วันที่ 10 ส.ค. 2569
เลขรับ 6538
เวลา

ด่วน

ที่ ยธ ๑๑๒๐.๐๒/๕๕๒๖๖/๒๕๖๙

สำนักงาน ป.ป.ส.

๕ ถนนดินแดง เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐

๗ สิงหาคม ๒๕๖๙

เรื่อง แนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อนำตัวผู้เสพดำเนินคดีหรือบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด 6538
เรียน ปลัดกระทรวงมหาดไทย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อนำตัวผู้เสพดำเนินคดีหรือบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด จำนวน ๑ ชุด

ตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (คณะกรรมการ ป.ป.ส.) ได้มีมติเห็นชอบแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อนำตัวผู้เสพดำเนินคดีหรือบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ในคราวประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ส. ครั้งที่ ๒/๒๕๖๙ เมื่อวันศุกร์ที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๙ เวลา ๑๔.๐๐ น. ณ ห้องประชุมตึกภักดีบดินทร์ ทำเนียบรัฐบาล โดยมีนายอนุทิน ชาญวีรกูล นายกรัฐมนตรี เป็นประธานการประชุมฯ และที่ประชุมได้มอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

๑. ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องศึกษา และปฏิบัติตามแนวปฏิบัติฯ อย่างเคร่งครัด
๒. กระทรวงสาธารณสุขเร่งรัดการประสานส่งต่อข้อมูลกับสำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการตรวจสอบข้อมูลประวัติการเข้ารับการบำบัด เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาส่งตัวผู้เสพเข้ารับการบำบัดรักษา
๓. กระทรวงสาธารณสุขกำชับให้หน่วยงานในสังกัด บันทึกข้อมูลการคัดกรอง/บำบัดรักษาให้เป็นปัจจุบัน
๔. ฝ่ายปกครอง/ตำรวจ ดำเนินการตรวจสอบพฤติการณ์ผู้เสพที่อาจมีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น เช่น มีพฤติกรรมที่เป็นอันตราย ก่อวินาศกรรม สร้างความเดือดร้อน หรือมีประวัติการใช้ความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวหรือสังคม เพื่อรวบรวมเป็นพฤติการณ์ในการพิจารณาดำเนินคดี
๕. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กำชับให้พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการสอบพฤติการณ์ของผู้ต้องหาในคดีเสพ/ครอบครองเพื่อเสพ และพฤติการณ์ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น และบันทึกไว้ในสำนวนการสอบสวน เพื่อให้ศาลใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี และกำหนดแนวทางในการแก้ไขฟื้นฟูหรือบำบัดรักษาจำเลยที่เหมาะสมกับพฤติการณ์

ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) จึงขอส่งแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อนำตัวผู้เสพดำเนินคดีหรือบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย และขอให้พิจารณาดำเนินการตามข้อสั่งการดังกล่าวข้างต้นดังนี้

๑. ประสานแจ้งแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อนำตัวผู้เสพดำเนินคดีหรือบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายยาเสพติดให้หน่วยงานทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ หากมีข้อสงสัยประการใด สามารถติดต่อสอบถามกองกฎหมาย สำนักงาน ป.ป.ส. หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๕๗ ๐๙๐๑ - ๑๙ ต่อ ๓๕๐๕๑

๒. กำชับ...

๒. กำชับให้ฝ่ายปกครองดำเนินการตรวจสอบพฤติกรรมผู้เสพที่อาจมีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น เช่น มีพฤติกรรมที่เป็นอันธพาล ก่อวุ่น สร้างความเดือดร้อน หรือมีประวัติการใช้ความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวหรือสังคม เพื่อรวบรวมเป็นพฤติกรรมในการพิจารณาดำเนินคดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

พันตำรวจตรี

(สุรียา สิงหกุล)

เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

โทร. ๐ ๒๒๔๗ ๐๙๐๑ - ๑๙ ต่อ ๒๕๐๒๖

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ drb.oncb88@gmail.com

แนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อนำตัวผู้เสพยาเสพติดหรือบำบัดรักษา ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

๑. ความเป็นมา

ประมวลกฎหมายยาเสพติดภาค ๒ การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการจัดการปัญหาใน ๒ ประการคือ

๑) กรอบนโยบายทางอาญาในการลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ได้สัดส่วน
และเหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด แยกผู้เกี่ยวข้องออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ นายทุน (ผู้ผลิต/ผู้ค้า)
แรงงาน (ผู้รับจ้างชน) และเหยื่อ (ผู้เสพยา/ผู้ติด)

๒) กรอบการมองปัญหาผู้เสพยาหรือผู้ติดยาเสพติดในมิติของปัญหาด้านสาธารณสุขและสุขภาพ
มีใช้ถือว่าเป็นปัญหาทางอาญากรรมอย่างเดียว ให้โอกาส ให้ความช่วยเหลือ และสงเคราะห์

เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพทางสังคม ตามประมวลกฎหมาย
ยาเสพติด พบว่าเป็นการแก้ไขปรับปรุงระบบการบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดใหม่
โดยกำหนดให้เป็นกระบวนการทางสาธารณสุข ซึ่งมองผู้เสพยาหรือผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วย ยิ่งกว่าการนำตัว
ผู้เสพยาหรือผู้ติดยาเสพติดไปดำเนินคดีอาญา การบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบเดิม
ซึ่งเป็นระบบบังคับบำบัด จึงได้ถูกเปลี่ยนเป็นระบบสมัครใจในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ
ผู้ติดยาเสพติด และสร้างกระบวนการในการให้ความช่วยเหลือ ให้การสงเคราะห์เพื่อให้ผู้เสพยาหรือผู้ติดยาเสพติด
ที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาหรือผ่านการบำบัดรักษา ซึ่งเรียกว่า “การฟื้นฟูสภาพทางสังคม” ตามประมวล
กฎหมายยาเสพติด ภาค ๒ การบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสภาพทางสังคมแก่ผู้ติดยาเสพติด ซึ่งกำหนดให้
กระทรวงมหาดไทยและกรุงเทพมหานครจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมขึ้นตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข
ที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดกำหนด โดยศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม จะมีหน้าที่
และอำนาจในการติดตาม ดูแล ให้คำปรึกษา แนะนำ ให้ความช่วยเหลือ และสงเคราะห์แก่ผู้เข้ารับ
การบำบัดรักษาตามมาตรา ๑๑๓ มาตรา ๑๑๔ และมาตรา ๑๖๔ เพื่อให้ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาได้รับการฟื้นฟู
สภาพทางสังคม ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสวัสดิการสังคม การสังคมสงเคราะห์ที่จำเป็นและเหมาะสม
รวมทั้งช่วยเหลือสนับสนุนให้มีที่อยู่อาศัยเป็นการชั่วคราว เพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้
โดยไม่กลับมากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอีก

โดยกระบวนการในการแก้ไขผู้เสพยาหรือผู้ติดยาเสพติด (กลุ่มเหยื่อ) แยกได้เป็น ๓ กรณี

กรณีแรก ผู้เสพยาสมัครใจเข้าบำบัดด้วยตนเอง (มาตรา ๑๑๓)

ผู้เสพยาเสพติด ตามมาตรา ๑๖๒ (ยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์) หรือมาตรา ๑๖๓
(สารระเหย) หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์เพื่อเสพยาตามมาตรา ๑๖๔
สามารถสมัครใจและไปขอเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลยาเสพติด (โรงพยาบาลต่าง ๆ) ได้
ตามมาตรา ๑๑๓ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด นอกจากนี้ยังรวมถึงการเข้ารับการบำบัดรักษา
ในสถานพยาบาลของเอกชนที่ให้การบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติด และเมื่อผู้เสพยาเข้ารับการบำบัดรักษา
จนครบถ้วนแล้วจะได้รับหนังสือรับรอง และถือว่าไม่มีความผิดตามกฎหมาย

กรณีที่ ๒ ผู้เสพถูกเจ้าพนักงาน ป.ป.ส./ฝ่ายปกครองหรือตำรวจพบตัว (มาตรา ๑๑๔)

เป็นกรณีที่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตรวจพบผู้ที่มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าเสพยาเสพติด (ยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์) ตามมาตรา ๑๖๒ หรือเสพสารระเหยมาตรา ๑๖๓ หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์ เพื่อเสพตามมาตรา ๑๖๔ และไม่ปรากฏว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษา ประกอบกับไม่มีพฤติการณ์ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคมที่เกิดจากโรคทางจิตและประสาท หรืออาการที่เกิดจากฤทธิ์ของยาเสพติดที่ใช้ และผู้นั้นสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจส่งตัวผู้นั้นไปยังสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรองเพื่อประเมินระดับการเสพหรือการติดและส่งไปเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลตามความเหมาะสม ตามมาตรา ๑๑๔ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด โดยเมื่อผู้เสพได้เข้ารับการบำบัดรักษาจนครบถ้วนแล้วจะได้รับหนังสือรับรองและถือว่าไม่มีความผิดตามกฎหมาย แต่หากผู้ที่สมัครใจเข้ารับการบำบัดแล้วในระหว่างการบำบัดรักษากลับหลบหนีหรือไม่ให้ความร่วมมือ ดังนี้ ให้เจ้าหน้าที่ ๒ สถาน คือ สถานพยาบาลยาเสพติดและสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จัดทำข้อมูลประวัติและพฤติกรรมดังกล่าวไว้ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาให้เข้ารับการบำบัดรักษา

กรณีที่ ๓ ผู้เสพที่ไม่สมัครใจบำบัด หรือมีลักษณะต้องห้าม (มาตรา ๑๖๕ - ๑๗๐)

เป็นกรณีที่ผู้ไม่เข้าเงื่อนไขที่จะขอสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาตามกรณีที่ ๒ หรือเป็นกรณีที่ผู้ถูกตรวจพบโดยเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แต่ไม่สมัครใจที่จะเข้ารับการบำบัดรักษา ดังนี้ ผู้นั้นจะต้องถูกจับกุมและดำเนินคดีตามกฎหมาย นำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อทำการสอบสวนตามขั้นตอนและส่งให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาล โดยพนักงานอัยการสามารถฟ้องคดีด้วยวาจาต่อศาลแขวงได้ เนื่องจากเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี และเมื่อคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลแล้ว ศาลจะต้องคำนึงถึงการสงเคราะห์ให้จำเลยเข้ารับการบำบัดรักษายิ่งกว่าการลงโทษ โดยศาลมีดุลพินิจในการดำเนินการกับผู้เสพตามประมวลกฎหมายยาเสพติดได้หลายวิธี ได้แก่

๑) การส่งจำเลยไปเข้ารับการบำบัดรักษายังสถานพยาบาลยาเสพติด ซึ่งหากเข้ารับการบำบัดรักษาจนครบถ้วนแล้ว ศาลจะสั่งยุติคดีและพ้นจากความผิด (มาตรา ๑๖๘)

๒) ศาลพิพากษาลงโทษจำเลย แต่เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติ (มาตรา ๑๖๖)

๓) ศาลพิพากษาลงโทษจำเลย แต่เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย (มาตรา ๑๖๖)

ทั้งนี้ ประมวลกฎหมายยาเสพติดยังคงกำหนดให้การเสพยาเสพติดมีโทษตามกฎหมาย และกำหนดโทษจำคุกไว้ ซึ่งเป็นการยับยั้งชั่งใจเพื่อป้องกันมิให้การเสพยาเสพติดแพร่กระจายในกลุ่มเยาวชนและประชาชนทั่วไป ประกอบกับการออกฤทธิ์ของยาเสพติดที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นและสังคม แต่ก็มุ่งเน้นการจัดการให้ผู้เสพเข้าถึงการบำบัดรักษามากกว่าการลงโทษ หากจะลงโทษก็ต้องได้สัดส่วนกับความผิดและพฤติการณ์ของผู้เสพ ดังนั้นกล่าวโดยสรุปคือประมวลกฎหมายยาเสพติดมีเจตนารมณ์มุ่งรักษาสันติระหว่างการค้ามนุษย์บุคคลที่จะเข้ารับการบำบัดรักษาอันเป็นหลักสิทธิมนุษยชนพื้นฐานกับการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและสังคม ให้อยู่ร่วมกันเป็นสังคมที่ปลอดภัยจากยาเสพติด

แต่อย่างไร...

แต่อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๔ ในทางปฏิบัติกลับปรากฏว่าเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนต่อเจตนารมณ์และบทบัญญัติของกฎหมายในหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อจำกัดและเงื่อนไขในการเข้ารับการรักษา อาทิจากการเข้าใจผิดว่าผู้เสพและผู้ครอบครองเพื่อเสพสามารถรับสิทธิสมัครใจเข้ารับการรักษาได้ตลอดเวลาในทุกกรณี แม้ว่าบุคคลดังกล่าวจะเคยมีพฤติการณ์หลบหนี หรือไม่ยอมเข้ารับการรักษาจนครบถ้วนตามโปรแกรมโดยไม่มีเหตุอันสมควรมาก่อน ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจคลาดเคลื่อนที่ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถนำตัวบุคคลกลุ่มนี้มาดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายได้

นอกจากนี้ ยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนไปถึงกรณีของผู้เสพที่มีภาวะแทรกซ้อนทางจิต มีอาการคุ้มคลั่งอาละวาด หรือผู้เสพที่ได้ก่อเหตุอาชญากรรมความผิดฐานอื่นร่วมด้วย โดยมีความเข้าใจผิดว่าบุคคลที่ก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อสังคมกลุ่มนี้ จะยังคงได้รับโอกาสและสิทธิในการเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาตามมาตรา ๑๑๔ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติดเช่นเดียวกับผู้เสพทั่วไป ซึ่งความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย การบริหารจัดการระบบสาธารณสุข ตลอดจนการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของสังคมโดยรวม

ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจกระบวนการและเงื่อนไขที่ถูกต้องตามกฎหมาย สำนักงาน ป.ป.ส. ได้พิจารณาเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายยาเสพติด ที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย ตรวจสอบพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลที่มีพฤติกรรมต้องสงสัยตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๑๔ และ มาตรา ๑๑๕ ในการส่งตัวผู้เสพเข้ารับการรักษาหรือดำเนินคดี ตามที่กำหนดในประมวลกฎหมายยาเสพติด ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง จึงสมควรมีแนวทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๒. แนวทางปฏิบัติ

๑. การเตรียมการก่อนปฏิบัติการเพื่อการบังคับใช้กฎหมาย

๑) การอำนวยความสะดวก สนธิกำลังและแผนปฏิบัติการ

- ให้นายอำเภอจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกร่วม มีนายอำเภอเป็นผู้อำนวยความสะดวก ประสานและสนธิกำลัง ประกอบด้วยเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เจ้าพนักงานสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

- จัดทำและทบทวนแผนปฏิบัติการเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและการบังคับใช้กฎหมาย ดำเนินการต่อเป้าหมาย การตรวจค้นบุคคลผู้มีความผิดสงสัยว่า เสพยาเสพติดในหมู่บ้านชุมชนหรือสถานที่ใด ๆ การตั้งจุดตรวจสิ่งของผิดกฎหมายและยาเสพติด การจัดระเบียบสังคมหรือวิธีอื่น

- ประสานศูนย์คัดกรอง สถานพยาบาลยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด และสถานพยาบาลของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยสุขภาพจิตอย่างใกล้ชิด กระทรวงสาธารณสุขสั่งให้โรงพยาบาลศูนย์/ทั่วไป/ชุมชน มีหอผู้ป่วยในจิตเวชและยาเสพติดและกลุ่มงานจิตเวชและยาเสพติด

๒) การเตรียม...

๒) การเตรียมความพร้อมของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

- กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประมวลกฎหมายยาเสพติด ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๐ พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ.๒๕๕๑ กฎหมาย กฎกระทรวงและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี และการบำบัดรักษา

- เตรียมจัดหาอุปกรณ์ชุดตรวจหรือทดสอบหาสารเสพติด แบบบันทึกการยึด แบบบันทึกผลตรวจ ขวดบรรจุปัสสาวะ ถุงมือ

- เตรียมการหาสถานที่ราชการหรือสถานที่อื่นใดซึ่งเจ้าพนักงานเห็นสมควรหรือที่เหมาะสม ในการดำเนินการตามมาตรา ๑๑๕ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

- เตรียมการตรวจสอบข้อมูลผู้มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าเสพยาเสพติดหรือผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพ ในกรณีมีการร้องเรียน เพื่อประโยชน์ในการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงาน ในการปฏิบัติการในพื้นที่

๒. การปฏิบัติการตรวจค้น ยึดยาเสพติดและตรวจสอบสารเสพติดในร่างกาย

๑) การตรวจหรือค้น

เมื่อเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พบผู้มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดตามมาตรา ๑๖๒ หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพ ตามมาตรา ๑๖๔ เจ้าพนักงานดังกล่าวมีหน้าที่และอำนาจตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

มาตรา ๑๑๕ (๑) ซึ่งบัญญัติว่า “ตรวจหรือค้นผู้มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าเสพยาเสพติด” ซึ่งเป็นบทบัญญัติเฉพาะให้ถือปฏิบัติตามกฎกระทรวงซึ่งออกตามมาตรา ๑๑๕ (พ.ศ. ๒๕๖๕) ข้อ ๔ แยกพิจารณาได้ดังนี้

๑. เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ให้ปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ว่าด้วยการแต่งตั้ง การปฏิบัติหน้าที่และการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ. ๒๕๖๕ ข้อ ๑๔ การค้นบุคคล ให้ปฏิบัติ ดังนี้

- ก่อนลงมือตรวจค้น ต้องแสดงความบริสุทธิ์และแสดงบัตรประจำตัวเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ต่อผู้ที่ จะถูกค้นทุกครั้ง

- เมื่อค้นเสร็จให้บันทึกรายละเอียดแห่งการค้น และบัญชีสิ่งของที่ค้นได้ แล้วอ่านให้บุคคลนั้น ฟังและลงลายมือชื่อรับรองไว้ หากไม่ยอมลงลายมือชื่อให้หมายเหตุไว้ในบันทึกการตรวจหรือค้น แล้วรายงาน ให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

- ให้รายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ต่อเลขาธิการ ป.ป.ส. ทราบ ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันปฏิบัติหน้าที่ (ตามแบบ วยส. ๒๔ (๑/๓))

๒. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๓ ห้ามมิให้ทำการค้นบุคคลใดในที่สาธารณะสถาน เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น ในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มา โดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด

- ก่อนลงมือตรวจค้น ต้องแสดงบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องทุกครั้ง
- เมื่อค้นเสร็จให้บันทึกรายละเอียดแห่งการค้น และบัญชีสิ่งของที่ค้นได้แล้วอ่านให้บุคคลนั้นฟังและลงลายมือชื่อรับรองไว้ หากไม่ยอมลงลายมือชื่อให้หมายเหตุไว้ในบันทึกการค้น
- ให้รายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ต่อเลขาธิการ ป.ป.ส. ทราบ ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ตรวจหรือค้น (ตามแบบ ปยส. ๑๑๕(๑)) ข้อ ๕ (๒)

ข้อสังเกต

๑. กรณีพบยาบ้าไม่เกิน ๑ เม็ด หรือยาเสพติดอื่นซึ่งเข้าข้อสันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ ให้เจ้าพนักงานพิจารณาเงื่อนไขอื่นตามมาตรา ๑๑๔ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด ได้แก่ การสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา การไม่มีประวัติคดีอาญาอื่นติดตัว หรือไม่ปรากฏว่ามีพฤติการณ์ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่นและสังคม ให้ส่งตัวไปยังสถานพยาบาลยาเสพติด (หมวด ๔)

๒. กรณีตรวจพบยาบ้าเกิน ๑ เม็ดขึ้นไป หรือยาเสพติดอื่นซึ่งไม่เข้าข้อสันนิษฐานมีไว้ในครอบครองยาเสพติดเพื่อเสพ ให้เจ้าพนักงานพิจารณาส่งตัวบุคคลนั้นไปยังพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินคดี (หมวด ๕)

๒) การยึดยาเสพติด

เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีหน้าที่และอำนาจยึดยาเสพติดจากผู้ครอบครองยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

มาตรา ๑๑๕ (๒) ซึ่งบัญญัติว่า “ยึดยาเสพติดจากผู้ครอบครองยาเสพติด “ซึ่งเป็นบทบัญญัติเฉพาะและให้ถือปฏิบัติตามกฎกระทรวงซึ่งออกตามมาตรา ๑๑๕ (พ.ศ. ๒๕๖๕) ข้อ ๖

- ในกรณีที่เจ้าพนักงานตรวจพบผู้มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่ากระทำความผิดฐานมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพ และสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาตามมาตรา ๑๑๔ มียาเสพติดไว้ในครอบครอง

- ให้ยึดยาเสพติดนั้นพร้อมตรวจสอบจำนวน ปริมาณและน้ำหนัก และบรรจุยาเสพติดในภาชนะที่มั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย

- ให้ทำบันทึกยึดยาเสพติด พร้อมรายละเอียดตามสมควรไว้เป็นหลักฐาน

- ให้รับส่งยาเสพติดไปยังพนักงานสอบสวน เพื่อบริการและทำลายตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยการตรวจรับ การตรวจพิสูจน์การเก็บรักษา การทำลาย การนำไปใช้ประโยชน์ และการรายงานยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๕

ในกรณีพนักงานสอบสวน

- ในกรณีที่มีการยึดยาเสพติดจากผู้ครอบครองยาเสพติดเพื่อเสพ ให้พนักงานสอบสวน บันทึกชื่อเจ้าพนักงานผู้จับหรือผู้ยึด ชื่อผู้ต้องหาให้ชัดเจน บนฉลากที่ปิดภาชนะที่บรรจุยาเสพติดของกลาง และนำส่งไปตรวจพิสูจน์ที่สถานตรวจพิสูจน์โดยเร็ว โดยไม่ต้องลงเลขคดีอาญา ตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยการตรวจรับ การตรวจพิสูจน์ การเก็บรักษา การทำลาย การนำไปใช้ประโยชน์ และการรายงานยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๕ ข้อ ๑๐

๓) การตรวจหรือทดสอบสารเสพติดในร่างกายของบุคคล

เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีหน้าที่และอำนาจ ตรวจหรือทดสอบ หรือสั่งให้การตรวจหรือทดสอบสารเสพติดในร่างกายของบุคคลตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

มาตรา ๑๑๕ (๓) ซึ่งบัญญัติว่า “ตรวจหรือทดสอบหรือสั่งให้การตรวจหรือทดสอบสารเสพติดในร่างกายของบุคคล เมื่อมีเหตุจำเป็นประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลนั้นเสพยาเสพติดในสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะ” โดยให้เจ้าพนักงานดังกล่าวถือปฏิบัติตามกฎกระทรวงซึ่งออกตามมาตรา ๑๑๕ (พ.ศ. ๒๕๖๕) ข้อ ๗ ให้พิจารณาดังนี้

- กรณีเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ให้ปฏิบัติเป็นไปตามประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ส. ว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการตรวจหรือทดสอบว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดมีสารเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่

- กรณีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ให้ปฏิบัติเป็นไปตามที่กำหนดตามกฎหมายกระทรวง ซึ่งออกตามมาตรา ๑๑๕ (พ.ศ. ๒๕๖๕) ข้อ ๘ (การเตรียมสถานที่/อุปกรณ์) ข้อ ๙ (วิธีเก็บรักษาปัสสาวะ) ข้อ ๑๐ (วิธีการตรวจ)

- ในกรณีตรวจสารเสพติดเบื้องต้นพบผลบวก และสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา ให้ส่งตัวผู้นั้นไปยังสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรองดำเนินการตามข้อ ๑๕ วรรคหนึ่ง

- ในกรณีตรวจสารเสพติดเบื้องต้น พบผลบวก ถ้ามีพฤติการณ์ต้องห้ามหรือไม่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา ให้ส่งตัวผู้นั้นไปยังพนักงานสอบสวนดำเนินการตามข้อ ๑๕ วรรคสอง

ข้อสังเกต

๑. กรณีตรวจพบสารเสพติด เป็นผลบวก ถือว่ามีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าเสพยาเสพติด ต้องพิจารณาเงื่อนไขอื่นตามประมวลกฎหมายยาเสพติดตามมาตรา ๑๑๔ ได้แก่ การไม่มีคดีอาญาอื่นติดตัว หรือไม่ปรากฏมีพฤติการณ์ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายหรือเป็นภัยต่อผู้อื่นและสังคม (หมวด ๔)

๒. กรณีตรวจไม่พบสารเสพติด ถือว่าไม่มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าเสพยาเสพติดตามมาตรา ๑๑๔ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด (ไม่ครบองค์ประกอบพฤติการณ์เสพยาเสพติด)

๓. กรณีไม่สามารถตรวจหาสารเสพติดจากผู้นั้นได้ อันเนื่องมาจากผู้นั้นไม่ยินยอมหรือควบคุมตนเองไม่ได้ มีอาการคลุ้มคลั่ง มีอาการผิดปกติทางจิต ให้ส่งตัวไปยังสถานพยาบาลของรัฐตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ (หมวด ๔)

๓. การตรวจสอบพฤติการณ์ การสอบถามความสมัครใจและการให้อยู่ในความดูแลชั่วคราว

๑. การตรวจสอบพฤติการณ์

ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีหน้าที่และอำนาจสอบถาม และตรวจสอบ เพื่อทราบชื่อ อาชีพ ที่อยู่ ประวัติ รายได้ และพฤติการณ์อื่นของบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

มาตรา ๑๑๕ (๔) ซึ่งบัญญัติว่า “สอบถามและตรวจสอบ เพื่อทราบชื่อ อาชีพ ที่อยู่ ประวัติ รายได้ และพฤติการณ์อื่นของบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓)” เพื่อพิสูจน์ทราบเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้

๑.๑ ไม่เป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล

โดยพิจารณาตรวจสอบจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

- ตรวจสอบจากประวัติอาชญากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เช่น เคยตกเป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่นเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก เช่น กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หรือความผิดต่อชีวิตหรือร่างกาย ฐานฆ่าผู้อื่น ทำร้ายร่างกาย หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล

- สอบถามประวัติจาก กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน คนในครอบครัวหรือสังคครอบข้างตามความเหมาะสมแก่พฤติการณ์และความจำเป็น

ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการประกอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงาน ในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือในการพิจารณาและพิพากษาคดีของศาล

๑.๒ ไม่มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคม

โดยพิจารณาจากพฤติการณ์ ดังนี้

- มีพฤติกรรมที่เป็นอันธพาล ก่อแค้น สร้างความเดือดร้อนต่อบุคคลในครอบครัวหรือผู้อื่นหรือสังคม โดยตรวจสอบกับผู้นำชุมชน กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน

- มีประวัติการใช้ความรุนแรงต่อบุคคลในครัวเรือนหรือสังคม หรือทำร้ายต่อชีวิตร่างกายหรือทรัพย์สินของตนเองหรือผู้อื่น

๑.๓ ไม่มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคมที่เกิดจากโรคทางจิตและประสาท หรืออาการที่เกิดจากฤทธิ์ของยาเสพติดที่ใช้

โดยพิจารณาจากพฤติการณ์ ดังนี้

- มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคมที่เกิดจากโรคทางจิตและประสาท หรืออาการที่เกิดจากฤทธิ์ของยาเสพติดที่ใช้ ที่ไม่มีความปลอดภัยแก่เจ้าหน้าที่ บุคคลอื่น และสังคครอบข้างให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ เนื่องจาก เป็นกฎหมายที่กำหนดให้มีช่องทางและกระบวนการบำบัดรักษาผู้ป่วยที่มีอาการทางจิตไว้เป็นการเฉพาะ

๒. การสอบถามความสมัครใจและให้ลงนามในบันทึกความสมัครใจ

เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีหน้าที่และอำนาจสอบถามความสมัครใจและให้ลงนามสมัครใจหรือไม่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

มาตรา ๑๑๕ (๕) ซึ่งบัญญัติว่า “การสอบถามความสมัครใจและให้ลงนามสมัครใจหรือไม่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา”

- กรณีที่จะดำเนินการช่วยเหลือผู้เสพยาเสพติดหรือผู้มีไว้ในความครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพ ที่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตรวจพบเข้ารับการบำบัดรักษาตามมาตรา ๑๑๔ จะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจของผู้เสพที่ไม่ได้เกิดจากการบังคับของเจ้าพนักงานและให้ปรากฏหลักฐานการสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา

- ให้ผู้สมัครใจ...

- ให้ผู้สมัครใจลงนามในแบบบันทึกการตรวจหรือทดสอบสารเสพติดในร่างกาย การตรวจสอบพฤติกรรมและถามความสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา ตามแบบที่เลขาธิการ ป.ป.ส.กำหนด (แบบ ปยส. ๑๑๕ - ๖๘)

๓. การดูแลผู้เสพเป็นการชั่วคราวไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง

เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ มีหน้าที่และอำนาจจะให้บุคคลนั้นอยู่ในความดูแลเป็นการชั่วคราวได้แต่ต้องไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาตรวจหรือทดสอบว่าบุคคลนั้นมีสารเสพติดอยู่ในร่างกาย ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

มาตรา ๑๑๕ (๖) ซึ่งบัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตาม (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) และเพื่อส่งตัวผู้นั้นไปยังสถานพยาบาลยาเสพติด จะให้บุคคลนั้นอยู่ในความดูแลเป็นการชั่วคราวได้แต่ต้องไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาตรวจหรือทดสอบว่าบุคคลนั้นมีสารเสพติดอยู่ในร่างกาย”

- สืบเนื่องจากกรณีที่จะดำเนินการช่วยเหลือผู้เสพยาเสพติดหรือผู้มีไว้ในครอบครองยาเสพติดเพื่อเสพ ที่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตรวจพบ ไปยังสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรอง ไม่ใช่การดำเนินการในลักษณะที่ดำเนินการกับผู้ต้องหา แต่มีความจำเป็นที่ต้องนำตัวบุคคลดังกล่าวไปยังสถานพยาบาลหรือศูนย์คัดกรอง รวมถึงกรณีที่ไม่สามารถนำตัวบุคคลนั้นไปยังสถานที่ดังกล่าวได้เนื่องจากยังไม่เปิดดำเนินการ จึงให้มีหน้าที่และอำนาจจะให้บุคคลนั้นอยู่ในความดูแลเป็นการชั่วคราวได้แต่ต้องไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาตรวจหรือทดสอบว่าบุคคลนั้นมีสารเสพติดอยู่ในร่างกาย

ข้อสังเกต

ในกรณีที่จะให้ตัวบุคคลนั้นอยู่ในความดูแลก่อนส่งไปยังสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรอง ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการตามมาตรา ๑๑๕ (๑) ถึง (๕) แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด ตามลำดับ ดังนี้

๑. ตรวจหรือค้นตัวผู้นั้นเพื่อทราบว่ามียาเสพติดประเภทใด และปริมาณเท่าใด (ความผิดมาตรา ๑๖๔) หรือพบสิ่งของผิดกฎหมายอื่นหรือไม่ ตามมาตรา ๑๑๕ (๑) (๒)

๒. ตรวจสอบว่าผู้นั้นมีสารเสพติดในร่างกายหรือไม่ ตามมาตรา ๑๑๕ (๓)

๓. สอบถามหรือตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมของบุคคลนั้น ตามมาตรา ๑๑๕ (๔) เพื่อทราบว่ามีความผิดอาญาติดตัวหรือไม่ หรือเพื่อทราบบุคคลนั้นมีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายหรือเป็นภัยต่อผู้อื่นหรือสังคมหรือไม่

๔. สอบถามความสมัครใจและให้ลงนามสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาตามมาตรา ๑๑๕ (๕)

๔. บันทึกพฤติกรรมแห่งการดำเนินการ

เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีหน้าที่และอำนาจบันทึกพฤติกรรมแห่งการดำเนินการตาม (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) และส่งไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานในกรณีจะดำเนินคดีกับบุคคลนั้น ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

มาตรา ๑๑๕ (๗) ซึ่งบัญญัติว่า “บันทึกพฤติกรรมแห่งการดำเนินการตาม (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) และส่งไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อเก็บไว้เป็นพยานหลักฐานในกรณีจะดำเนินคดีกับบุคคลนั้น”

ทั้งนี้ เพื่อเป็นพยานหลักฐานยืนยันว่าเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติหน้าที่โดยถูกต้องและครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑๕ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด

ข้อสังเกต

๑. ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ทำบันทึกตรวจหรือค้น บันทึกยึดยาเสพติดจากผู้ครอบครอง บันทึกตรวจหรือทดสอบหาสารเสพติดในร่างกาย บันทึกสอบถามความสมัครใจหรือไม่สมัครใจเข้าบำบัดรักษา และบันทึกให้บุคคลนั้นอยู่ในความดูแลเป็นการชั่วคราวได้แต่ต้องไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง เพื่อความถูกต้องครบถ้วนและชอบด้วยกฎหมายของเจ้าพนักงาน

๒. บันทึกต้องระบุสถานที่ วัน เดือน ปีที่ทำ นาม และตำแหน่งของเจ้าพนักงานผู้ทำ

๓. เมื่อบันทึกเหตุการณ์เสร็จแล้ว ให้เจ้าพนักงานผู้ทำบันทึกลงลายมือชื่อของตนในบันทึกนั้น พร้อมทั้งผู้รับการตรวจ และพยาน (ถ้ามี)

๔. การพิจารณาส่งตัวไปสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรอง เพื่อเข้ารับการบำบัดรักษา

ในกรณีเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ดำเนินการตามมาตรา ๑๑๕ ครบถ้วนแล้ว พิจารณาเห็นว่า เข้าเงื่อนไขเข้ารับการบำบัดรักษาตามมาตรา ๑๑๔ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด ให้ส่งตัวผู้นั้นไปยังสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรอง โดยกำหนดเงื่อนไขไว้ดังต่อไปนี้

กรณีเข้าเงื่อนไขการสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา

๑. มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพ และสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา

๒. ไม่เป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่นที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล

๓. ไม่มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคม

๔. มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคมที่เกิดจากโรคทางจิตและประสาท

๕. มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคมที่เกิดจากอาการที่เกิดจากฤทธิ์ของยาเสพติดที่ใช้

ข้อสังเกต

๑. ไม่เป็นผู้ต้องหาในความผิดอื่นที่มีโทษจำคุก เช่น ต้องไม่เป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ หรือต้องไม่อยู่ระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล เช่น ต้องมิใช่เป็นผู้ต้องขังที่รับโทษอยู่ในเรือนจำแล้วหลบหนีออกมา

๒. ไม่มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่นหรือสังคม เช่น ควบคุมอารมณ์ได้ดี สามารถจัดการความเครียดหรือความขัดแย้งด้วยเหตุผล โดยไม่ใช้กำลังหรือความรุนแรง หรือไม่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม เคารพกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคม หรือมีภาวะจิตใจปกติ ไม่มีความผิดปกติทางจิตเวชขั้นรุนแรง หรือไม่มีประวัติการใช้สารเสพติดที่ทำให้สูญเสียการรู้ผิดชอบชั่วดี ไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว และไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น

๓. มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่นหรือสังคมที่เกิดจากโรคทางจิตและประสาท หรืออาการที่เกิดจากฤทธิ์ยาเสพติดที่ใช้อย่างผิดกฎหมาย ให้แยกพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

- กรณีมีอาการที่เกิดจากโรคจิตและประสาท หรืออาการที่เกิดจากฤทธิ์ยาเสพติดที่ใช้อย่างผิดกฎหมาย ทั้งสองอาการเหล่านี้ สาธารณสุขได้กำหนดแนวทางการพิจารณาและแนวทางปฏิบัติต่อผู้ป่วยที่ต้องรับ การบำบัดรักษา เพื่อความปลอดภัยของบุคลากร เจ้าหน้าที่ ประชาชน หรือสังคม โดยหากให้บุคคลนั้น แสดงความสมัครใจได้ ให้ส่งตัวไปที่สถานพยาบาลยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

หากว่าบุคคลนั้นไม่สามารถแสดงความสมัครใจได้ ให้ส่งตัวไปที่สถานพยาบาลของรัฐ ตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑

- กรณีมีอาการที่เกิดจากโรคจิตและประสาท (ทางจิตเวช) ให้สังเกต ๕ สัญญาณเตือนสำคัญ ได้แก่ ไม่หลับไม่นอน เดินไปเดินมาผิดปกติ พูดจาคนเดียว หงุดหงิดฉุนเฉียว เทียบหวาดระแวง หากพบอาการ เหล่านี้ของบุคคลดังกล่าวเพียงข้อใดข้อหนึ่ง หรือมีรายงานทางการแพทย์ระบุว่า เป็นผู้ป่วยทางจิตเวช ให้ส่งตัว ไปที่สถานพยาบาลของรัฐตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑

เพื่อประโยชน์ในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดตามมาตรา ๑๑๔

ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงาน ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีหน้าที่และอำนาจดำเนินการ ตามมาตรา ๑๑๕ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด ดังต่อไปนี้

๑. ตรวจหรือค้นผู้มีพฤติกรรมอันควรสงสัยว่าเสพยาเสพติด

๒. ยึดยาเสพติดจากผู้ครอบครองยาเสพติด

๓. ตรวจหรือทดสอบสารเสพติดในร่างกายบุคคล

๔. สอบถามหรือตรวจสอบ เพื่อทราบชื่อ อาชีพ ที่อยู่ ประวัติ รายได้ และพฤติกรรมอื่น ของบุคคลตาม ๑ - ๓

๕. สอบถามความสมัครใจและให้ลงนามสมัครใจ หรือไม่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา

๖. เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตาม ๑ - ๕ และเพื่อส่งตัวผู้นั้นไปยังสถานพยาบาล ยาเสพติด จะให้บุคคลนั้นอยู่ในความดูแลเป็นการชั่วคราวได้แต่ต้องไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ตรวจหรือ ทดสอบว่าบุคคลนั้นมีสารเสพติดในร่างกาย

๗. บันทึกพฤติกรรมแห่งการดำเนินการตาม (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) และส่งไปยัง พนักงานสอบสวนเพื่อเก็บไว้เป็นพยานหลักฐาน ในกรณีที่จะดำเนินคดีกับบุคคลนั้น

ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการดำเนินการตามวรรค ๑ ให้เป็นไปตามที่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนดในกฎกระทรวง

สำหรับกรณีมาตรา ๑๑๕ (๗) ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ จัดทำบันทึกพฤติกรรมแห่งการดำเนินการตาม (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) และส่งไปยังพนักงานสอบสวน เฉพาะในกรณีที่จะดำเนินคดีกับบุคคลนั้น

ข้อสังเกต

๑. ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามมาตรา ๑๑๕ ให้ทำบันทึกพฤติการณ์แห่งการดำเนินการต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนดให้ถูกต้องและครบถ้วน

๒. ในกรณีสอบถามประวัติ ให้แจ้งผู้ถูกสอบถามทราบว่า เป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา การให้ข้อมูลอันเป็นเท็จจริงหรือปกปิดข้อความจริงจะมีความผิด ตามกฎหมาย

๓. กรณีผู้เข้ารับการบำบัดรักษา ปฏิบัติไม่ครบตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการ บำบัดรักษาฯ กำหนด และไม่มีข้อมูลประกอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานที่เพียงพอ ให้ประสานไปยัง กระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้ได้ข้อมูลมาประกอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงาน

นอกจากนี้ ให้ประสานไปยังสาธารณสุขที่รับผิดชอบ ในการลงระบบข้อมูลบำบัดรักษาและฟื้นฟู ผู้ติดยาเสพติด (บสด.) ให้ลงข้อมูลในระบบดังกล่าวให้ถูกต้องครบถ้วนและเป็นข้อมูลปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ ในการดำเนินการของเจ้าพนักงาน

๔. ในการตรวจสอบประวัติคดีอาญาที่มีโทษจำคุก หรือการรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ให้เป็นหน้าที่ของตำรวจ ทำการตรวจสอบทันที/โดยเร็ว หากพบว่ามีความผิดดังกล่าว ให้ส่งตัวไปยังพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินคดี

การดำเนินการของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

เมื่อผู้เสพหรือผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพ ที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขตามมาตรา ๑๑๔ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ส่งตัวผู้นั้นไปที่ สถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรอง โดยสรุปดังนี้

๑) สถานพยาบาลยาเสพติด คือ โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาล ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กำหนดให้เป็นสถานที่ทำการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

๒) ศูนย์คัดกรอง คือ สถานที่คัดกรองการใช้ยาเสพติด โดยที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟู ผู้ติดยาเสพติด จะเป็นผู้มีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการจัดตั้งและรับรอง คุณภาพศูนย์คัดกรอง

ทั้งนี้ เมื่อเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ส่งตัวผู้เสพยาเสพติดไปยัง สถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรองแล้วตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ให้ศูนย์คัดกรอง มีหน้าที่ และอำนาจดำเนินการตามมาตรา ๑๑๖ และให้สถานพยาบาลยาเสพติดหรือสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด มีหน้าที่และอำนาจดำเนินการตามมาตรา ๑๑๗ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติดต่อไป

บันทึกพฤติการณ์ที่ต้องส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑. บันทึกยติดยาเสพติดจากผู้ครอบครองยาเสพติด (ยาบ้า ๑ เม็ด) หรือยาเสพติดอื่นซึ่ง เข้าข้อสันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ และบันทึกตรวจค้นผู้มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าเสพยาเสพติด ต้องส่งไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี

๒. บันทึกผลการตรวจหรือทดสอบสารเสพติดในปัสสาวะเบื้องต้น บันทึกการตรวจสอบพฤติกรรม และบันทึกสอบถามความสมัครใจเข้ารับการรักษา ต้องส่งไปยังสถานพยาบาลยาเสพติด หรือศูนย์คัดกรองตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

นอกจากนี้ ต้องส่งตัวผู้เสพยาเสพติด และตัวอย่างปัสสาวะ ไปยังสถานพยาบาลยาเสพติด หรือศูนย์คัดกรองตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

๕. การพิจารณาส่งตัวไปยังที่ทำการพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี

ในกรณีเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ดำเนินการตามมาตรา ๑๑๕ ครบถ้วนแล้ว พิจารณาเห็นว่า ไม่เข้าเงื่อนไขการเข้ารับการรักษา ตามมาตรา ๑๑๔ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด ให้ส่งตัวผู้นั้นไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี กำหนดเงื่อนไขไว้ดังต่อไปนี้

กรณีต้องส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี

๑. มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าเสพยาเสพติดหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพ และไม่สมัครใจเข้ารับการรักษา

๒. เป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่นที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล

๓. มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคม

ข้อสังเกต

๑. เป็นผู้ต้องหาในความผิดอื่นที่มีโทษจำคุก เช่น เป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ หรืออยู่ระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล เช่น เป็นผู้ต้องขังที่รับโทษอยู่ในเรือนจำแล้วหลบหนีออกมา หรืออยู่ระหว่างพักการรับโทษ ตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์

๒. มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่นหรือสังคม โดยแบ่งลักษณะได้ ดังนี้

- เป็นพฤติกรรมทางภาวะวิสัยหรือสามารถเห็นทางกายภาพเป็นที่ประจักษ์ในพื้นที่ปฏิบัติการ ได้แก่ การใช้อาวุธหรือวัตถุที่อาจใช้เป็นอาวุธได้ เช่น ท่อนไม้ จอบ เสียม เป็นต้น ประกอบกับมีพฤติกรรมที่เกิดจากอาการก้าวร้าว จะใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายต่อบุคคลอื่นหรือต่อทรัพย์สิน เช่น จะทุบ ทำลาย เผล เป็นต้น ในสภาพแวดล้อมในพื้นที่เปิด โล่งแจ้ง บริเวณใกล้โรงเรียน ตลาด หรือชุมชนต่าง ๆ

- มีข้อมูลประวัติว่าเป็นผู้ใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือมีพฤติการณ์เป็นผู้ค้ารายย่อยในพื้นที่ชุมชน ก่อเหตุเดือดร้อน รำคาญ ความไม่สงบต่าง ๆ ในชุมชน และไม่ประกอบอาชีพหรือมีการงานเป็นหลักแหล่ง

- มีประวัติการใช้สารเสพติดที่ทำให้สูญเสียการรู้ผิดชอบชั่วดี แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ละเมิดสิทธิผู้อื่น หรือมีประวัติการเข้าออกสถานบำบัดรักษาและกลับมาเสพติดซ้ำ

- มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม ไม่เคารพกฎหมาย หรือกฎเกณฑ์ของสังคม มีพฤติกรรมที่มีภาวะจิตใจไม่ปกติ มีความผิดปกติทางจิตเวชขั้นรุนแรง

๓. กรณีมีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคม โดยพิจารณาข้อมูลจากผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือบุคคลในครอบครัว หรือข้อมูลจากสาธารณสุข มาประกอบการพิจารณา

ทั้งนี้ ในกรณีเคยสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา ปฏิบัติไม่ครบตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ที่คณะกรรมการบำบัดรักษาฯ กำหนด หรือหลบหนีหรือไม่ให้ความร่วมมือในการบำบัดรักษา โดยไม่มีเหตุอันควร ให้เจ้าพนักงานพิจารณาในการส่งผู้นั้นไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี

บันทึกพฤติการณ์ที่ต้องส่งให้พนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินคดี

บันทึกพฤติการณ์แห่งการตรวจค้น บันทึกยึดยาเสพติดจากผู้ครอบครองยาเสพติด บันทึกผลการตรวจ ปัสสาวะเบื้องต้นให้ผลบวก บันทึกการสอบถามและตรวจสอบข้อมูลพฤติการณ์ บันทึกความสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา บันทึกการให้อยู่ในความดูแลเป็นการชั่วคราวแต่ต้องไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง แล้วแต่กรณี

ทั้งนี้ ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ บันทึกพฤติการณ์แห่งการ ดำเนินการตามมาตรา ๑๑๕ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติดแล้ว ให้ส่งไปยังพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินคดี

๖. การพิจารณาพิพากษาคดีตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

กรณีผู้เสพยาเสพติดหรือผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพ ไม่เข้าเงื่อนไขการเข้ารับการบำบัดรักษาตามมาตรา ๑๑๔ ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ส่งตัวไปยัง พนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี โดยให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาล โดยให้ศาลใช้กลไกในการพิจารณาสั่งการ ดังนี้

๑. การแสวงหาข้อเท็จจริงประกอบสำนวนคดี มาตรา ๑๖๕

ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติแสวงหาข้อเท็จจริง (สืบเสาะ) แล้วทำรายงาน และความเห็นเสนอศาลให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่สำนักงานคุมประพฤติได้รับหนังสือ ในกรณี ที่มีเหตุจำเป็นพนักงานคุมประพฤติ อาจร้องขอต่อศาลเพื่อขยายระยะเวลาออกไปได้อีกไม่เกิน ๑๕ วัน

๒. มาตรการแทนการลงโทษ มาตรา ๑๖๖

ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการใช้วิธีเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือนำเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติข้อเดียวหรือหลายข้อตามมาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้แทนการลงโทษกับผู้กระทำความผิดฐานเสพยาหรือครอบครองยาเสพติดเพื่อเสพ ตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่ต้องไม่เกินกว่า ๒ ปี

ในกรณีจำเลยไม่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา ศาลอาจใช้ดุลพินิจในการเปลี่ยนโทษจำคุก เป็นวิธีเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา หรือนำเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติข้อเดียว หรือหลายข้อตามมาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้แทนการลงโทษ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวล กฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๖๖

๓. มาตรการแทนการพิพากษาคดี มาตรา ๑๖๘

ให้ศาลมีอำนาจสั่งตัวจำเลยเข้ารับการบำบัดรักษาแทนการพิพากษาคดี เป็นทางเลือกที่ศาล พิจารณาเนื่องจากเป็นประโยชน์แก่จำเลยมากที่สุด โดยศาลสามารถสั่งยุติคดีได้โดยไม่ต้องมีคำพิพากษา หากจำเลยผ่านการบำบัดรักษาอย่างครบถ้วน

แม้ศาลจะ...

แม้ศาลจะฟังได้ว่า จำเลยกระทำความผิดฐานเสพยาหรือครอบครองยาเสพติดเพื่อเสพยา หากจำเลยสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา ศาลมีดุลพินิจในการส่งตัวจำเลยไปรับการบำบัดได้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๘ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด

จำเลยผ่านการบำบัดรักษา ให้ศาลสั่งยุติคดี ให้จำเลยพ้นจากความผิดตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๖๘ หากการบำบัดรักษาไม่เป็นที่น่าพอใจ หรือจำเลยไม่ให้ความร่วมมือในการบำบัดรักษาจนครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาต่อไปโดยเร็ว ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ประกอบกับข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ข้อ ๕ วรรค ๔

ทั้งนี้ ในการพิจารณาและพิพากษาคดีของศาล ในความผิดฐานเสพยาหรือครอบครองเพื่อเสพยา ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย การนำเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติมาใช้แทนการลงโทษหรือการให้ส่งตัวจำเลยไปเข้ารับการบำบัดรักษาในความผิดฐานเสพยาเสพติด หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพยา พ.ศ. ๒๕๖๔ แนวทางการพิจารณาคดียาเสพติด กระบวนการพิจารณาคดีฐานเสพยาเสพติดและมียาเสพติด มีไว้ในครอบครองเพื่อเสพยา ประกอบกับคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๗

กองกฎหมาย สำนักงาน ป.ป.ส.

หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๗ ๐๙๐๑ - ๑๙ ต่อ ๓๕๐๕๑

แนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อนำตัวผู้เสพดำเนินคดี หรือบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

1 การเตรียมการก่อนปฏิบัติการเพื่อการบังคับใช้กฎหมาย

1.1 การอำนวยความสะดวกและแผนปฏิบัติการ การเตรียมการก่อนปฏิบัติการเพื่อการบังคับใช้กฎหมาย

การบูรณาการกำลังระหว่างหน่วยงาน โดยให้นายอำเภอจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวก ประสานกำลังเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. ปกครอง ตำรวจ และสาธารณสุข เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการเชิงรุกในชุมชน

1.2 การเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์

เตรียมความพร้อมกฎหมาย อุปกรณ์ตรวจสอบสารเสพติด แบบบันทึก เครื่องบันทึกภาพ และสถานที่ที่เหมาะสมตามกฎหมาย

2 การปฏิบัติการตรวจค้น ยึดยาเสพติดและตรวจสอบสารเสพติดในร่างกาย

2.1 การตรวจหรือค้น ม. 115 (1)

เมื่อพบผู้ต้องสงสัย ให้แสดงตัวและบัตรประจำตัว ก่อนตรวจค้นพร้อมทำบันทึกการค้นและบัญชีสิ่งของ ให้ผู้ถูกค้นลงลายมือชื่อรับรอง

2.2 การ “ยึดยาเสพติด” ม. 115 (2)

ตรวจสอบปริมาณ หากยาบ้าไม่เกิน 1 เม็ด (สันนิษฐานเพื่อเสพ) ให้พิจารณาส่งบำบัด หากเกิน 1 เม็ด ให้ส่งพนักงานสอบสวนทันที

2.3 การตรวจหรือทดสอบสารเสพติดในร่างกาย มาตรา 115 (3) (แบบ ปยส. 115-68)

ตรวจปัสสาวะเพื่อยืนยันพฤติการณ์เสพ หากตรวจพบสารเสพติดแต่ผู้นั้นลุ่มคลั่ง ให้ประสานส่งสถานพยาบาลตาม พ.ร.บ. สุขภาพจิต

3 การตรวจสอบพฤติการณ์ การสอบถามความสมัครใจและการให้อยู่ในความดูแล

3.1 การตรวจสอบพฤติการณ์ ม. 115 (4) (แบบ ปยส. 115-68)

ตรวจสอบว่าไม่มีคดีอาญาอื่นที่มีโทษจำคุก และไม่มีพฤติกรรมที่เป็นอันตรายร้ายแรงต่อผู้อื่นหรือสังคม

3.2 การสอบถามความสมัครใจ ม. 115 (5) (แบบ ปยส. 115-68)

สอบถามและยินยอมเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา และให้ลงนามในแบบบันทึกสอบถามความสมัครใจ เข้าร่วมการบำบัดรักษา (แบบ ปยส. 115-68) โดยไม่มีการบังคับ

3.3 การดูแลผู้เสพเป็นการชั่วคราว ม. 115 (6) เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตาม ม. 115 (1)-(5) และส่งตัวไปบำบัด

เจ้าหน้าที่มีอำนาจดูแลบุคคลนั้นไว้ชั่วคราวเพื่อส่งตัวไปสถานพยาบาลได้แต่ต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมง

3.4 การบันทึกพฤติการณ์การดำเนินการ ม. 115 (7) ตาม ม. 115 (1)-(6)

บันทึกรายละเอียดการปฏิบัติหน้าที่ทุกขั้นตอนส่งพนักงานสอบสวนเพื่อเก็บไว้เป็นพยานหลักฐานยืนยันความถูกต้อง

4 การพิจารณาส่งตัวไปบำบัด

กรณีเข้าเงื่อนไขการบำบัด ม. 114 และผ่านขั้นตอนตรงตามที่กฎหมายกำหนดส่งตัวเข้ารับการบำบัดรักษา

4.1 กรณีสมัครใจ / ไม่เป็นผู้ต้องหา / ไม่มีพฤติกรรมอันตรายแก่สังคม

ส่งตัวไปสถานพยาบาลหรือศูนย์คัดกรอง (ม. 114) ผ่านขั้นตอนดำเนินการ ตรวจค้นตัว ยึดยาเสพติด ตรวจปัสสาวะ ตรวจประวัติ สอบถามความสมัครใจ และจัดทำบันทึก

4.2 การส่งตัวตามกฎหมายอื่น

หากผู้เสพยาเสพติดทางจิตหรือลุ่มคลั่ง (กลุ่มสี่สี) ให้ส่งสถานพยาบาลของรัฐ เพื่อวินิจฉัย ตาม พ.ร.บ. สุขภาพจิต พ.ศ. 2551

5 การพิจารณาส่งตัวดำเนินคดี

5.1 กรณีไม่เข้าเงื่อนไข (ม. 114) หากไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดใน ม. 114 ให้ส่งตัวให้พนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีทันที

5.2 พยานหลักฐานที่ส่งพนักงานสอบสวน เช่น พยาบาลตั้งแต่ 2 เม็ดขึ้นไป หรือยาเสพติดเกินปริมาณตามบทสันนิษฐานมีไว้เพื่อเสพ

6 การพิจารณาพิพากษาคดีของศาล

6.1 การแสวงหาข้อเท็จจริง (ม. 165) ศาลอาจมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและทำรายงานความเห็นเสนอศาลภายใน 30 - 45 วัน

6.2 มาตรการแทนการลงโทษ (ม. 166) ให้อำนาจศาลเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการใช้วิธีเพื่อความปลอดภัย หรือกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติแทนการลงโทษ

6.3 การส่งตัวบำบัดแทนการพิพากษาคดี (ม. 168) หากจำเลยผ่านการบำบัดรักษาก่อนครบถ้วนตามเกณฑ์ ศาลสามารถสั่งยุติคดีและให้จำเลยพ้นจากความผิด

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง